

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Een reactie vanuit cliëntenraden

Inleiding

In mei 2021 heeft LOC Waardevolle zorg een bijeenkomst georganiseerd voor cliëntenraden over het 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming'. Tijdens deze bijeenkomst hebben cliëntenraden aangegeven wat zij belangrijk vinden. En of het scenario in hun ogen bijdraagt aan een jeugdbeschermingsketen die effectiever, transparanter en menselijker wordt. En betaalbaar en toegankelijk blijft. Hierbij de belangrijkste punten die de cliëntenraden meegeven als reactie op het 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming'.

Algemeen

De cliëntenraden zijn blij dat er wordt nagedacht over een andere invulling van de jeugdbeschermingsketen. Het Toekomstscenario moet een structurele oplossing bieden voor problemen in de jeugdbescherming. Cliëntenraden geven aan dat de problemen in de jeugdbescherming niet op zichzelf staan en dat structurele oplossingen ook gezocht moeten worden in het bieden van goede preventie en (daarmee samenhangend) innovatie. Betere samenwerking tussen welzijn, onderwijs, wijkteams en jeugdbescherming helpt bij het op tijd signaleren van problemen van kind en gezin. Zoals een deelnemer zei: *"Gewoon hulp verlenen daar waar het nodig is! Niet meer hokjesdenken!"* En door eerder hulp te verlenen kan voorkomen worden dat de problematiek verergert. In het Toekomstscenario is volgens cliëntenraden onvoldoende aandacht voor preventie en innovatie. Cliëntenraden geven aan dat dit essentieel is voor het verbeteren en het effectiever en efficiënter maken van de jeugdhulp en jeugdbescherming.

Rol voor medezeggenschap

Eén van de pijlers van het Toekomstscenario richt zich op de gezinsgerichte benadering. Maar de cliëntenraden vragen zich af of de voorgestelde organisatieveranderingen in de praktijk het gewenste resultaat opleveren. De visualisatie van het Toekomstscenario schetst treffend een omsingeling door lokale en regionale teams, waarbij het gezin *alleen* in het midden staat. LOC wil vanuit de visie [Waardevolle zorg](#) dat mensen die zorg nodig hebben daarover kunnen meepraten en meebeslissen. Zonder hun betrokkenheid kan de zorg niet uitgaan van wat voor cliënten belangrijk en van waarde is. De zorg schiet dan haar doel voorbij. Ook in de jeugdbeschermingsketen spelen cliëntenraden een belangrijke rol bij het stimuleren van jeugdbeschermers en Gecertificeerde Instellingen (GI's) om kinderen en gezinnen in staat te stellen mee te praten en mee te beslissen over de invulling van de zorg. aandacht voor. En met aandacht voor de menselijke maat in de jeugdzorg. In het Toekomstscenario zelf wordt de rol en toegevoegde waarde van cliëntenraden en medezeggenschap echter niet benoemd. Cliëntenraden vragen zich daarom af of er bij de totstandkoming stil is gestaan bij deze toegevoegde waarde. Nu leest men vooral waar de focus niet op is gericht. De cliëntenraden betreuren dat, omdat zij zich graag actief blijven inzetten voor kinderen

en gezinnen in de jeugdbeschermingsketen. Zij doen de uitnodiging om actief mee te denken in het vervolgtraject.

Maak gebruik van ervaringsdeskundigen

De inzet van ervaringsdeskundigheid blijft een belangrijk onderwerp. Ook als het gaat om preventie en *stepped care*. Bij *stepped care* wordt zo licht mogelijk met hulp gestart, en wordt de hulp zo nodig - op basis van evaluatie - geïntensiveerd. Ervaringsdeskundigen worden vaak pas in tweede of derde instantie gesprekspartner. Ook in het Toekomstscenario wordt er niet over gesproken. Hulpverlening vormgeven en opzetten vanuit het perspectief van kinderen en gezinnen kent vele vormen. We zien en horen dat het inzetten van ervaringskennis een positieve invloed heeft op de kwaliteit van cliëntgericht werken binnen organisaties. In de GGZ is het al langer gebruikelijk dat er (betaalde) ervaringsdeskundigen in teams werken en daarmee hun kennis inzetten voor betere hulpverlening. Cliëntenraden zien graag dat het Toekomstscenario hier meer aandacht aan schenkt. Bijvoorbeeld doordat opleidingen en werkplekken voor ervaringsdeskundigen binnen lokale teams worden gestimuleerd. Ervaringsdeskundigheid is essentieel bij het werken aan een effectievere, meer transparante en menselijker jeugdbeschermingsketen.

Bekostigingsproblematiek

Gemeenten blijven in het Toekomstscenario verantwoordelijk voor de jeugdbescherming. Totdat wetgeving wordt aangepast, moeten we kijken hoe gemeenten in staat zijn om vanuit nieuwe scenario's te werken. In het licht van de enorme budgettekorten die er nu al zijn, vinden cliëntenraden het van belang dat gemeenten structureel voldoende (financiële) middelen krijgen om hun wettelijke taken adequaat uit te kunnen voeren. Zodat kinderen en gezinnen de zorg krijgen die ze nodig hebben. Ook vindt men het zorgelijk dat de rol van de gemeenten zo groot blijft, terwijl ze op dit moment vaak niet kunnen voldoen aan de randvoorwaarden. Nu al ziet men veel beleids- en financiële druk op wijkteams, GI's en zorgaanbieders om kleine beschikkingen af te geven en goedkopere en kortlopende jeugdhulp in te zetten. Door de afhankelijkheidsrelatie maken gezinnen daar nauwelijks bezwaar tegen. Welke zorg echt nodig is, komt op de tweede plaats. En daardoor verdwijnt de menselijke maat naar de achtergrond, evenals het vertrouwen in het vakmanschap van de professional. Dat gebrek aan vertrouwen veroorzaakt nu al een fors verloop van jeugdzorgwerkers en jeugdbeschermers. De vrees bestaat dat het verloop zal toenemen door verdere bureaucratisering. En daar zijn gezinnen niet bij gebaat.

Feitenonderzoek

Cliëntenraden zouden graag zien dat er in de toekomst een beter onderscheid wordt gemaakt tussen meningen, feiten en visies van betrokken professionals. Een gedwongen maatregel is een zwaar middel dat veel impact heeft op gezinnen. Men is hoopvol dat het Toekomstscenario meer duidelijkheid en rechtsbescherming biedt. Wel benadrukt men dat, zeker onder de tijdsdruk waarin professionals hun werk moeten doen, meningen en feiten snel door elkaar kunnen gaan lopen. Dossiers kunnen een eigen leven gaan leiden, doordat het perspectief van een professional te lang als waarheid wordt aangenomen. Cliëntenraden pleiten daarom voor een mogelijkheid om het

dossier te kunnen wijzigen, en dat er steeds weer (bijvoorbeeld jaarlijks) wordt gecheckt of de informatie die er in staat nog kloppend is. Eventueel door een derde partij, die onafhankelijk naar het dossier kan kijken. Zo wordt transparantie gedurende het hele traject gewaarborgd. Men is namelijk bang dat de toekomstige organisatie logger en bureaucratischer wordt door de samenvoeging van meerdere instanties. Hoewel het ineenschuiven van de rollen van Veilig Thuis, De Raad voor de Kinderbescherming en de GI's het vertrouwen in het vakmanschap bevestigt, bestaat de angst dat een ondermaatse kwaliteit van rapportages en feitenonderzoek de *last line of defence* voor ouders wegneemt. En dat de voorgestelde intervisie niet meer dan een formaliteit zal blijken.

Aansluiting met andere wetgeving

Nog niet zo lang geleden zijn verschillende wetten in het zorglandschap aangepast, zodat (verplichte) zorg beter op elkaar aansluit. De wetgever streeft naar ontschotting om de continuïteit tussen verschillende grondslagen te waarborgen. Dit komt volgens cliëntenraden (nog) niet tot uiting in het Toekomstscenario. Vooral de 'harde knip' in de jeugdzorg wanneer een kind 18 wordt, is een reden om naar die continuïteit te streven.

Ten slotte

Cliëntenraden hebben aan LOC gevraagd de krachten van cliëntenraden te bundelen. En zo op landelijk niveau te zorgen dat er echt wat gebeurt. Het is belangrijk dat de suggesties worden opgepakt. Cliëntenraden worden graag betrokken bij de doorontwikkeling van het Toekomstscenario. Vanuit LOC helpen we daar graag aan mee!